

**การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร
โรงเรียนคลองหนองใหญ่ (ทองคำ ปานขำอนุสรณ์)
Administrator Good Governance Management
of Klongnongyai School (Thongkam Parnkham - Anusorn)**

ศุทธิณี จี้นเกิด*

Sutthinee Jeenkoed

* โรงเรียนคลองหนองใหญ่ (ทองคำ ปานขำอนุสรณ์) สำนักงานเขตบางแค กรุงเทพมหานคร

รับบทความ 24 มีนาคม 2562 แก้ไขบทความ 30 พฤษภาคม 2562 ตอรับบทความ 26 กรกฎาคม 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนคลองหนองใหญ่ (ทองคำ ปานขำอนุสรณ์) ใน 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักการมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบ 6) หลักความคุ้มค่า ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูโรงเรียนคลองหนองใหญ่ (ทองคำ ปานขำอนุสรณ์) จำนวน 66 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตรฐานค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนคลองหนองใหญ่ (ทองคำ ปานขำอนุสรณ์) พบว่า โดยรวมทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านหลักความรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านหลักความโปร่งใส ส่วนด้านหลักการมีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

คำสำคัญ: การบริหารตามหลักธรรมาภิบาล, ผู้บริหารโรงเรียนคลองหนองใหญ่

Abstract

The purpose of this research was to study in Administration Good Governance Management of Klongnongyai school (Thongkam Parnkham-anusorn), of 6 aspects: good governance management in schools, Rule of Law, Integrity, Transparency, Participation, Accountability, Efficient. Service The sample included 66 teachers. Data were collected using 5-point rating scale questionnaire and were statistically analyzed in percentage, arithmetic mean, and standard deviation.

The findings revealed that Administration Good Governance Management of Klongnongyai school (Thongkam Parnkham-anusorn), was at high level. Considering each aspect, the results ranged from the high to the low level were as follows: the highest was Accountability, Secondly, Transparency and Participation were the lowest mean.

Keywords: Administrator, Good Governance, Management, Khlong Nong Yai School

บทนำ

หลักธรรมาภิบาล (Good Governance) คือ หลักในการบริหารการจัดการการควบคุม ดูแลกิจการต่างๆ ให้เป็นไปในครรลองธรรม ประกอบด้วย องค์ประกอบ 6 หลัก ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า (สำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2542) อันเป็นหลักการพื้นฐานในการสร้างความเป็นธรรมในสังคม เพื่อผลประโยชน์ให้กับคนทุกระดับทั้งในภาครัฐ และเอกชน ในเรื่องการเปิดเผยตรวจสอบได้ และรับผิดชอบต่อสิ่งที่ตัดสินใจ ธรรมาภิบาลจะทำให้สังคมมีความเข้มแข็ง ทั้งทางด้านคุณค่าและจิตสำนึกทางสังคม การเมือง วัฒนธรรม จริยธรรม และทางเศรษฐกิจ มีสมรรถนะ ความโปร่งใส ร่วมกันด้วยความสุขและความเอื้ออาทรต่อกัน (อานันท์ ปันยารชุน, 2541, น.47)

การบริหารจัดการของสถานศึกษา ซึ่งมีหน้าที่ให้บริการการศึกษาแก่ประชาชน และเป็นสถานศึกษาของรัฐ จึงต้อง นำหลักการว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ซึ่งเรียกกันโดยทั่วไปว่า “ธรรมาภิบาล” มาบูรณาการในการบริหาร และจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับโรงเรียนในฐานะที่เป็นนิติบุคคลด้วยหลักการดังกล่าว ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน, 2550) เหมาะสมสำหรับนำมากำหนดเป็นเกณฑ์ ในการประเมินการจัดระดับกำกับดูแลองค์การในภาครัฐ เพื่อให้มีความง่ายต่อความเข้าใจสะดวกต่อการจดจำ โดยนำไปปฏิบัติรวมทั้งมีความเหมาะสม และสอดคล้องต่อสภาพบริบทของประเทศไทย ซึ่งประกอบด้วยหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า (สำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2542) ผู้บริหารสถานศึกษาถือว่าเป็นหน่วยงานที่สำคัญ ในการบริหารจัดการเป็น ผู้มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จ หรือความล้มเหลว ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคลากรนำหลักที่สำคัญต่อการจัดการศึกษา โดยดำเนินการอำนวยความสะดวก และประสานการสถานศึกษากับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การจัดการศึกษาบรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้ ในการนี้ผู้อำนวยการสถานศึกษาจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการบริหารให้สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษา ดังนั้น ภาระหน้าที่อันสำคัญคือ การบริหารจัดการศึกษาให้บรรลุตามจุดหมาย ด้วยเหตุนี้ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องเป็นบุคคล ที่มีวิสัยทัศน์ มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงบริหารงานด้วยความซื่อสัตย์ เป็นธรรม โปร่งใส เป็นแบบอย่างที่ดีอันจะส่งผลให้ได้รับความศรัทธา นำเชื่อถือจากครู นักเรียน ผู้ปกครองและคนในชุมชน ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีสมรรถภาพ หรือศักยภาพ ทางด้านคุณธรรม จริยธรรม ความสามารถในการบริหารจัดการและความรู้ ความเข้าใจแนวทางการบริหารงานและการจัดการศึกษา (ธีระ รุญเจริญ, 2550)

การศึกษาเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ดังจะเห็นได้จาก งานวิจัยที่หลากหลาย เช่น อริย์รัช แก้วเกาะสะบ้า (2548) ได้ทำการวิจัย พบว่าผู้บริหารโรงเรียน จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงาน และพยายามทำตนให้เป็นผู้ที่เลื่อมใส ศรัทธาของผู้ร่วมงานหรือ ผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างแท้จริง ประสิทธิภาพการบริหารงานของผู้บริหารขึ้นอยู่กับองค์ประกอบสำคัญหลายประการ ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจในหลักการบริหารงาน การบริหารงานต้องมีความตั้งใจในการทำงานให้ประสบความสำเร็จ เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ร่วมกันตัดสินใจ ซึ่งต้องประยุกต์ใช้หลักการว่าด้วยการบริหาร กิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีมาบูรณาการในการบริหาร และจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับโรงเรียน ในฐานะที่เป็นนิติบุคคล หลักการดังกล่าวได้แก่ หลักนิติธรรม, หลักคุณธรรม, หลักความโปร่งใส, หลักการมีส่วนร่วม, หลักความรับผิดชอบ, ความคุ้มค่า, หลักความเสมอภาค ซึ่งมีเป้าหมายในการทำให้ผู้เรียนเป็นคนดี เก่งและมีความสุข เช่นเดียวกับ ปรัชญา เวสารัชช์ (2554) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องรับผิดชอบต่อ ควบคุม กำกับ ดูแลการจัดการศึกษาภายในสถานศึกษาให้เป็นไปความเรียบร้อย บรรลุจุดหมาย ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจน ปฏิบัติงานใกล้ชิดกับครูผู้สอนและนักเรียนมากที่สุด คุณภาพของนักเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ขึ้นอยู่กับพฤติกรรมและความสามารถในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสำคัญ

จากความสำคัญของหลักธรรมาภิบาลที่กล่าวมานั้น โรงเรียนคลองหนองใหญ่ (ทองคำ ปานชำนาญสุธรรม) สำนักงานเขตบางแค สังกัดกรุงเทพมหานคร ในฐานะที่เป็นส่วนราชการ จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องดำเนินงานให้เป็นไปใน ลักษณะที่สอดคล้องกับทิศทางการปฏิรูประบบราชการไทย โดยนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ในการบริหารจัดการ การศึกษาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่สำคัญ ทางด้านการจัดการศึกษาให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และ เกิดความคุ้มค่า ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสภาพการบริหารการศึกษาตาม หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน โรงเรียนคลองหนองใหญ่ (ทองคำ ปานชำนาญสุธรรม) เพื่อจะนำผลการวิจัยไปประกอบการ วางแผนการจัดการศึกษาและการบริหารงานในสถานศึกษาให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลซึ่งทำให้เกิดการบริหาร จัดการที่ดีมีประสิทธิภาพ ครูผู้สอนโรงเรียนคลองหนองใหญ่ (ทองคำ ปานชำนาญสุธรรม) ประกอบด้วยผู้อำนวยการ 1 คน คน รองผู้อำนวยการโรงเรียน 3 คน ข้าราชการครู 66 คน โดยการเปลี่ยนแปลงสำหรับการปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการ ให้มีประสิทธิภาพในส่วนของการบริหารงานในโรงเรียนที่ได้บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อพัฒนาโรงเรียนให้มี ประสิทธิภาพยิ่งขึ้นมาพอสมควรแล้ว แต่ยังไม่บรรลุผลตามเป้าหมายเท่าที่ควรดังจะเห็นได้จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เบื้องต้นของผู้วิจัย โดยการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องพบว่ายังมีปัญหาหลายประการตามการบริหารงานทั้ง 3 ด้านของ โรงเรียน ได้แก่ ในด้านวิชาการ ครูบางท่านขาดความเข้าใจ ความรู้ ของการจัดทำในเรื่องของหลักสูตร การวัด ประเมินผล สร้างความร่วมมือ ความมั่นใจ ในเรื่องการเตรียมความพร้อมในการสอน และส่วนด้านงบประมาณในเรื่อง การไม่โปร่งใส ระเบียบ กฎ และเกี่ยวกับการเงินหรือพัสดุที่มีความยาก การเบิกจ่ายในเรื่องงบประมาณ สุดท้ายคือด้าน การบริหารทั่วไปขาดการประชาสัมพันธ์ และประสานงาน อันก่อให้เกิดประสิทธิภาพระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียนคลองหนองใหญ่ (ทองคำ ปานชำนาญสุธรรม)

ขอบเขตการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครู โรงเรียนคลองหนองใหญ่ (ทองคำ ปานขำอนุสรณ์) ปีการศึกษา 2563 จำนวน 66 คน

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 มีองค์ประกอบ 6 ด้าน คือ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักการมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบ และ 6) หลักความคุ้มค่า

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยยึดกรอบแนวคิดหลักธรรมาภิบาล ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 มีองค์ประกอบ 6 ด้าน คือ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักความคุ้มค่า แบ่งออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 สอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และ ตำแหน่งมีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 สอบถามการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนคลองหนองใหญ่ (ทองคำ ปานขำอนุสรณ์) ด้านหลักนิติธรรม 10 ข้อ ด้านหลักคุณธรรม 10 ข้อ ด้านหลักความโปร่งใส 10 ข้อ ด้านหลักการมีส่วนร่วม 10 ข้อ ด้านหลักความรับผิดชอบ 10 ข้อ ด้านหลักความคุ้มค่า 10 ข้อ รวม 60 ข้อ ลักษณะของแบบสอบถามเป็น แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลมาเป็นแนวทางในการกำหนดโครงสร้างการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนคลองหนองใหญ่ (ทองคำ ปานขำอนุสรณ์)

2. นำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา กำหนดแนวคิดการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนคลองหนองใหญ่ (ทองคำ ปานขำอนุสรณ์)

3. สร้างแบบสอบถาม โดยใช้การรับรู้ของครูที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียน 6 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านหลักนิติธรรม 2) ด้านหลักคุณธรรม 3) ด้านหลักความโปร่งใส 4) ด้านหลักการมีส่วนร่วม 5) ด้านหลักความรับผิดชอบ 6) ด้านหลักความคุ้มค่า แล้วนำฉบับร่างเสนอต่อกรรมการที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบแก้ไข ปรับปรุงให้ถูกต้องเหมาะสม ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4. นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงของเนื้อหาของแต่ละข้อคำถามได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC, index of objective congruence) ระหว่าง 0.67 – 1.00

5. ทำการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเป็นฉบับสมบูรณ์

6. นำแบบสอบถามที่มีการปรับปรุง แก้ไขสมบูรณ์แล้ว ไปทดลองใช้กับครูโรงเรียนวัดกำแพง สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คน แล้วหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ความเชื่อมั่น 0.935

7. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพ ด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และความเชื่อมั่นไปใช้กับครูโรงเรียนคลองหนองใหญ่ (ทองคำ ปานข้าอนุสรณ์) จำนวน 66 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

1. นำหนังสือไปขอความร่วมมือจากผู้อำนวยการโรงเรียนคลองหนองใหญ่ (ทองคำ ปานข้าอนุสรณ์) เพื่อแจกแบบสอบถามให้แก่ ครูในโรงเรียนคลองหนองใหญ่ (ทองคำ ปานข้าอนุสรณ์) จำนวน 66 คน

2. ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามด้วยตนเองจำนวน 66 ฉบับ

3. ผู้วิจัยติดตามเก็บแบบสอบถามคืน ได้จำนวน 57 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 86.36

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

1. วิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน โดยใช้ค่าร้อยละ

2. วิเคราะห์ระดับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนคลองหนองใหญ่ (ทองคำ ปานข้าอนุสรณ์) ใน 6 ด้าน ดังนี้ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักการมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบต่อ 6) หลักความคุ้มค่า โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนคลองหนองใหญ่ (ทองคำ ปานข้าอนุสรณ์) โดยรวมทั้ง 6 ด้านอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.40$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านหลักความรับผิดชอบต่อสังคม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\mu=4.45$) รองลงมา คือ ด้านหลักความโปร่งใส ($\mu=4.44$) ส่วนด้านหลักการมีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\mu=4.31$) ซึ่งผลการวิจัยในแต่ละด้าน มีดังนี้

ด้านหลักนิติธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.39$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษานำพระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวงระเบียบและข้อบังคับต่าง ๆ ใช้ในการบริหารโรงเรียนและผู้บริหารสถานศึกษา วางกฎระเบียบ ข้อบังคับในการปฏิบัติไว้อย่างชัดเจน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\mu=4.56$) รองลงมาคือ ผู้บริหาร

สถานศึกษาคำนึงถึงสิทธิประโยชน์ของครูผู้ปกครองและนักเรียน ($\mu=4.53$) ส่วนผู้บริหารสถานศึกษามีความเป็นธรรม และความยุติธรรมกับบุคลากรในโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\mu=4.19$)

ด้านหลักคุณธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.41$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และโปร่งใส มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\mu=4.61$) รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษานิเทศ การเรียนการสอนอย่างเป็นกัลยาณมิตร ($\mu=4.58$) ส่วนผู้บริหารสถานศึกษาให้ ความเสมอภาค และมีความยุติธรรมกับ บุคลากรทุกคน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\mu=4.12$)

ด้านหลักความโปร่งใส โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.44$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา เปิดโอกาสให้มีการแสดงความคิดเห็นในการประชุม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\mu=4.61$) รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ปฏิบัติงานราชการด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ตรงไปตรงมา ($\mu=4.54$) ส่วนผู้บริหารสถานศึกษากำหนดเกณฑ์ในการ พิจารณาการเลื่อนขั้นเงินเดือนที่ชัดเจน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\mu=4.18$)

ด้านหลักการมีส่วนร่วม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.31$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา เปิดโอกาสให้ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานต่าง ๆ ของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\mu=4.40$) รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน คณะครู นักเรียน และ ผู้ปกครอง ร่วมกำหนดระเบียบ และข้อบังคับของสถานศึกษา ($\mu=4.37$) ส่วนผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสและส่งเสริม ให้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\mu=4.21$)

ด้านหลักความรับผิดชอบ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.45$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ผู้บริหารสถานศึกษา กระตือรือร้นในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\mu=4.54$) รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติงาน หน้าที่เต็มศักยภาพเต็มความสามารถ และผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริม สนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ สอดคล้องกับหลักสูตรของสถานศึกษา ($\mu=4.51$) ส่วนผู้บริหารสถานศึกษายอมรับความเห็นที่แตกต่าง การตัดสินใจ และ พร้อมรับการตรวจสอบจากสาธารณะ และผู้บริหารสถานศึกษาประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\mu=4.35$)

ด้านหลักความคุ้มค่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.42$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา อุดหนุนเวลาเพื่องานราชการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\mu=4.70$) รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติงานด้วยความรวดเร็ว ถูกต้องครบถ้วน และผู้บริหารสถานศึกษาควบคุม ดูแล บำรุงรักษาตกแต่งและซ่อมแซมอาคารสถานที่ให้อยู่ในสภาพที่ใช้ งานได้อย่างสม่ำเสมอ ($\mu=4.46$) ส่วนผู้บริหารสถานศึกษาจัดหาครูผู้สอนที่มีคุณวุฒิตรงตามสาขาวิชาที่เปิดสอน มี ค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\mu=4.19$)

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่าโดยรวมทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านหลักความ รับผิดชอบมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านหลักความโปร่งใส ส่วนด้านหลักการมีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ทั้งนี้อาจเป็น เพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญในเรื่องการรับผิดชอบต่องาน การแสดงความรับผิดชอบเป็นการปฏิบัติหน้าที่ ที่ กำหนดไว้ โดยความรับผิดชอบนั้น ควรอยู่ตอบสนองต่อความคาดหวังของทุกคน ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นแบบอย่าง ที่ดีให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาในทุกๆ ด้าน เช่น การทำงานอย่างสุดความสามารถ เต็มศักยภาพ เพื่อที่จะเป็นแรงจูงใจให้ทุกคน

มีความรับผิดชอบต่องาน ซึ่งจะทำงานบรรลุผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุทัศน์ สุทธิกุลสมบัติ (2552) กล่าวว่า ความรับผิดชอบเป็นการพยายามให้คนทุกฝ่ายทำหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด สำหรับการปฏิบัติงาน กล้าคิด ตัดสินใจ และรับผิดชอบต่อความคิด และตัดสินใจนั้น และนอกจากนี้ผู้บริหารโรงเรียนคลองหนองใหญ่ (ทองคำ ปานชำนาญสุธรรม) ยังบริหารงานได้อย่างซื่อสัตย์สุจริต ตรงไปตรงมา เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้บุคลากรในสถานศึกษาและชุมชน โดยจัดประชุมครู อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง และประชุมเครือข่ายผู้ปกครองตลอดทุกครั้งที่มีความชี้แจง โดยเปิดให้ทุก ๆ ฝ่ายแสดงความคิดเห็น นอกจากนี้ยังสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ง่าย โดยการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อเทคโนโลยี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุรศักดิ์ ชะมารัมย์ (2554) กล่าวว่า การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี หรือดำรงรักษาซึ่งความ ถูกต้องดีงามขององค์กร ควรจะมีวิธีการดำเนินงานที่โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ มีความรับผิดชอบต่อสังคม โดยรวมมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ โดยมุ่งเน้นเป้าหมายที่มีความมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล อันเกิดจากการดำเนินงานดังกล่าว เพื่อให้การขับเคลื่อนหน่วยงานเป็นไปอย่างยั่งยืนมั่นคง และมีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทวีวัฒน์ อินทรประเสริฐ (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้การวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 17 จำนวน 304 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านหลัก ความโปร่งใส คือ แนวทางการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างเปิดเผย เที่ยงตรง มีเอกสารหลักฐานยืนยันผลการปฏิบัติงานตามระเบียบ แบบแผนของทางราชการอย่างถูกต้องและชัดเจนไม่มีการปิดบัง อำพราง ข้อมูลใด ๆ แก่ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดารินทร์ สงมะเร็ง (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 จำแนกตามเพศ อายุ และประสบการณ์การทำงาน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนเอกชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ที่ปฏิบัติงานในปีการศึกษา 2557 จำนวน 210 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วยค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ด้านหลักความรับผิดชอบต่อสังคม คือ การตระหนักถึงสิทธิหน้าที่ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ใส่ใจปัญหา มีความกระตือรือร้นร่วมกันในการแก้ปัญหา เคารพในความคิดเห็น ที่แตกต่างของครู ยอมรับผลจากการกระทำของตน รับผิดชอบต่อผลงานที่ปฏิบัติและมีการกำกับติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานรวมทั้งเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงานต่อครูในโรงเรียน

ส่วนผลการวิจัยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ผู้วิจัยอภิปรายผลในแต่ละด้านดังนี้

หลักนิติธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษา นำพระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวงระเบียบและข้อบังคับต่างๆ ใช้ในการบริหารโรงเรียน วางกฎระเบียบ ข้อบังคับในการปฏิบัติไว้อย่างชัดเจน ได้ปรับปรุงกฎระเบียบ ข้อบังคับ ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ เปิดโอกาสให้ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อบังคับหรือระเบียบต่างๆ มีความชัดเจน ถูกต้องตามหลักกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ยึดหลักการปกครองภายใต้กฎหมาย แจ้างระเบียบที่เปลี่ยนแปลงให้กับครูทราบ คำนึงถึงสิทธิเสรีภาพ ความเป็นธรรมและยุติธรรม แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน คำนึงถึงผลประโยชน์ของครู ผู้ปกครองและนักเรียน กำกับ ดูแล การจัดหาพัสดุเป็นไปตามระเบียบ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ปารีชาติ เทพอารักษ์ (2550) กล่าวว่า หลักนิติธรรม เป็นหลักที่ถือเป็นกฎ กติกาในสังคม ทุกคนมีส่วนเกี่ยวข้อง ดังนั้น การตรากฎหมายที่ถูกต้องเป็นธรรม การบังคับให้เป็นไปตามกฎหมาย โดยคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของสมาชิกในระบบกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมที่ดีมีความเป็นธรรมและมีความชัดเจน มีระบบลงโทษที่เหมาะสม รวมทั้งมีการบังคับใช้ที่คำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชน จะช่วยคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนไม่ถูกละเมิดโดยการใช้อำนาจรัฐ และจะเกิดผลให้ในทางตรงกันข้ามหากกฎหมายและระบบยุติธรรมอ่อนแอ จะก่อให้เกิดพฤติกรรมแสวงหาประโยชน์จากข้อกฎหมาย และแพร่กระจายอย่างกว้างขวางนำไปสู่การทุจริต การใช้อำนาจหน้าที่ต้องใช้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิภาพรพน ฝิวอ่อน (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานตาม หลักธรรมาภิบาลขององค์การส่วนตำบลกุกยเหนือ อำเภอกุกยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารงานตาม หลักธรรมาภิบาลขององค์การส่วนตำบลกุกยเหนือ อำเภอกุกยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลกุกยเหนือ จำนวน 371 คน ผลการวิจัยพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลกุกยเหนือ มีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักความคุ้มค่า หลักการมีส่วนร่วม หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส และหลักความรับผิดชอบต่อ

หลักคุณธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต และโปร่งใส มีกระบวนการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยการประพฤติปฏิบัติในสังคม ยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูพัฒนาตนเองด้านคุณธรรม รับฟังความคิดเห็นของทุกคน ตรงต่อเวลา มีความซื่อสัตย์ มีความเป็นกัลยาณมิตร จริงใจ ให้ความเสมอภาคกับบุคลากรทุกคน เสียสละและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ อดทน อดกลั้น เป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติราชการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2553, น.82-83) กล่าวว่า หลักคุณธรรม (Ethics) หมายถึง การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม ทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ปลอดจากการทำผิดวินัย ปลอดจากการทำผิดกฎหมาย ปลอดจากการทำผิดมาตรฐานวิชาชีพ ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ใต้บังคับบัญชาพัฒนาตัวเองไปพร้อมกัน เพื่อนให้มีซื่อสัตย์จริงใจ ยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ซารีล่า ลาหมัด (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารตามทัศนะของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา การเปรียบเทียบในเรื่องการบริหารหลัก ธรรมาภิบาลของผู้บริหารตามทัศนะของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล โดยจำแนกตาม วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ของการทำงาน ประเภทของครู โดยรวบรวมปัญหา ข้อเสนอแนะ ในการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัย คือ ครูซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล ประจำปี 2558 มี 217 คน โดยเป็น

ครูสอนทางศาสนา 76 คน ครูสอนสายสามัญ 141 คน ซึ่งใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย ผลการวิจัยพบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารตามทัศนะของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาารายด้านพบว่า หลักความคุ้มค่า ด้านหลักคุณธรรม หลักความรับผิดชอบต่อหลักการมีส่วนร่วม และหลักนิติธรรม อยู่ในระดับมาก ด้านหลักความโปร่งใสในระดับปานกลาง และโดยปัญหาที่พบในเรื่องการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล ได้แก่ บุคลากรบางท่านไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับของสถานศึกษา กฎ โดยแบ่งฝ่ายแบ่งพวกในการทำงาน บุคลากรมีงานพิเศษนอกเหนือจากงานสอนมาก

หลักความโปร่งใส โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้มีการแสดงความคิดเห็นในการประชุม สร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน บริหารงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่จำเป็น และเชื่อถือได้ให้ประชาชนได้รับทราบอย่างสม่ำเสมอ มีความชัดเจน ตรวจสอบบัญชีให้เป็นปัจจุบัน มีกระบวนการที่บุคลากรสามารถตรวจสอบได้ เปิดโอกาสให้มีการแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม วางระบบให้การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ง่าย เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่มีความถูกต้อง ต้องจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสถานศึกษาเพื่อเผยแพร่สู่สาธารณชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบข้าราชการ (2552) กล่าวว่า หลักความโปร่งใสมุ่งหมายถึง กระบวนการเปิดเผยอย่างตรงไปตรงมาซึ่งแจ่มแจ้งได้เมื่อมีความสงสัย และสามารถเข้าถึงข้อมูลของข่าวสารอันไม่ต้องการห้ามตามกฎหมายได้อย่างเสรีโดยประชาชนสามารถรู้ถึงทุกขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมหรือกระบวนการต่างๆ และสามารถตรวจสอบได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลพรรณ พึ่งดวง (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร กลุ่มตัวอย่าง คือ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร จำนวน 86 แห่ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลและประสิทธิผลของสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้าน คือ หลักคุณธรรม และจริยธรรม กับหลักความเสมอภาค ตามลำดับ ส่วนที่เหลืออยู่ในระดับมาก คือ หลักความเปิดเผยและโปร่งใส หลักการกระจายอำนาจ หลักนิติธรรม หลักการมีส่วนร่วมและการมุ่งเน้นฉันทามติ หลักประสิทธิผล หลักประสิทธิภาพ หลักการรับผิดชอบต่อสังคมและสามารถตรวจสอบได้ หลักการตอบสนอง ตามลำดับ

หลักการมีส่วนร่วม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครู นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานต่างๆ ของสถานศึกษา รับฟังความคิดเห็นของผู้รับบริการ ครู และบุคลากรภายในสถานศึกษา เปิดโอกาสให้ครู ร่วมเสนอปัญหาและร่วมคิดวิเคราะห์และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของสถานศึกษา สร้างความสามัคคีในองค์กรตลอดจนร่วมกับเครือข่ายสถานศึกษา เปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม ประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างสม่ำเสมอ ทุกฝ่ายได้ตัดสินใจและมีส่วนร่วมในการดำเนินงานต่างๆ ร่วมกำหนดนโยบายสถานศึกษา วางแผนการปฏิบัติงานของสถานศึกษา รับรู้ในการวัดผลประเมินผลของสถานศึกษา ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น สร้างความสามัคคีในองค์กรและเครือข่าย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สมาน รังสิโยภฤกษ์ (2543) กล่าวว่า หลักการมีส่วนร่วมหมายถึง การบริหารราชการที่มีประชาชนมีโอกาสมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอย่างเท่าเทียมกันไม่ว่าจะเป็นโอกาสในการเข้าร่วม ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยผ่านกลุ่มผู้แทนราษฎรที่ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนโดยชอบธรรม เปิดโอกาสให้ประชาชนประชาชนมีส่วนร่วมอย่างเสรี รวมทั้งการให้เสรีแก่สื่อมวลชนและประชาชนในการแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์

คุณลักษณะสำคัญบางประการที่ประชาชนจะมีส่วนร่วม คือ การมีรูปแบบปกครองและการบริหารงานที่กระจายอำนาจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิษณุ ยงดี (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ธรรมชาติของโรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบธรรมชาติของโรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา ได้แก่ 1) ผู้บริหาร 2) ครูผู้สอน และ 3) กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุง รวมจำนวนทั้งสิ้น 39 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ธรรมชาติตามคู่มือหลักเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (สำนักงาน ก.พ.ร.) ผลการวิจัยพบว่า ธรรมชาติของโรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุง โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยเลขคณิต จากมากไปหาน้อย ดังนี้ หลักความเสมอภาค หลักการมีส่วนร่วม หลักการตอบสนอง หลักความโปร่งใส หลักการรับผิดชอบต่อสังคม และหลักนิติธรรม ตามลำดับ

ด้านหลักความรับผิดชอบต่อสังคม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษากระตือรือร้นในการแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น มีความมุ่งมั่นตั้งใจในการปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ ส่งเสริม สนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรของสถานศึกษา รายงานผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ ตระหนักในสิทธิหน้าที่ ปฏิบัติงานของตนอย่างเต็มความสามารถ ช่วยเหลือแก้ปัญหาด้วยความถูกต้อง กระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ยอมรับผลที่เกิดขึ้นจากการตัดสินใจ และยอมรับความเห็นที่แตกต่าง ปรับปรุงพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง แก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่อง ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สถาบันพระปกเกล้า (2549) กล่าวว่า หลักความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมือง กระตือรือร้นการแก้ปัญหา ตลอดจนเคารพในความคิดที่แตกต่าง และความกล้าหาญที่จะยอมรับผลดีและผลเสียของการกระทำของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิยม รัชตะวัฒน์วินัย (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดนครสวรรค์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดนครสวรรค์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูจำนวน 175 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดนครสวรรค์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก ตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการบริหารงานหลักสูตร ด้านการวัดและประเมินผล และด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา ส่วนด้านที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการพัฒนาบุคลากรทางวิชาการ แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดนครสวรรค์ การบริหารสถานศึกษามีความจำเป็นอย่างยิ่งในการใช้หลักธรรมาภิบาลมาเป็นกรอบแนวทางในการบริหารจัดการระบบงานวิชาการ ทั้งนี้เพราะ การบริหารงานต้องยึดหลักการมีส่วนร่วมและความเสมอภาค เพื่อให้งานมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ และตอบสนองความต้องการของทุกฝ่าย ผู้บริหารสถานศึกษาและครูต้องมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ทำงานอย่างโปร่งใส มอบหมายงานตามความสามารถหรือความถนัดของแต่ละคน โดยยึดระเบียบข้อบังคับ และการบริหารจัดการอย่างกัลยาณมิตรมุ่งเน้นฉันทามติ จึงจะทำให้องค์กรมีความเจริญสืบต่อไป

ด้านหลักความคุ้มค่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาอุทิศเวลาเพื่องานราชการ จัดการและใช้ทรัพยากรของสถานศึกษาที่มีอยู่อย่างจำกัด คุ้มค่า เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม ส่งเสริมให้ครูผู้สอนใช้ทรัพยากรในการจัดทำสื่อการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงจัดหาบุคลากรที่เหมาะสมตรงตามสาขาวิชาที่เปิด

สอน ปฏิบัติงานด้วยความรวดเร็ว ถูกต้อง อุทิศเวลาเพื่องานราชการ จัดหาครูผู้สอนตรงตามสาขาวิชาที่เปิดสอน รมณรงค์ให้ ครู นักเรียน ชุมชนใช้น้ำไฟอย่างประหยัด อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ ควบคุม ดูแล บำรุงรักษาอาคารสถานที่ให้อยู่ใน สภาพที่ใช้งาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ทิพาวดี เมฆสวรรค์ (2543) กล่าวว่า หลักความคุ้มค่า หมายถึง การบริหารจัดการ และการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดเพื่อประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยการรมณรงค์ให้คนไทยมีความประหยัดใช้ สร้างสรรค์สินค้า และบริการที่มีคุณภาพ สามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก และรักษาพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติได้สมบูรณ์ การใช้ทรัพยากรต้อง เป็นไปด้วยความประหยัด หมุนเวียนใช้และสามารถสร้างทดแทนใหม่อย่างมีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑามาส นาคปฐม (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลอินทปญญา วัด ใหญ่อินทาราม เทศบาลเมืองชลบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลอินทปญญา วัดใหญ่อินทาราม เทศบาลเมืองชลบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษา และประสบการณ์ ในการทำงาน กลุ่มประชากร ได้แก่ ครูโรงเรียนเทศบาลอินทปญญา วัดใหญ่อินทาราม จำนวน 63 คนเครื่องมือที่ใช้ในการ วิจัยเป็นแบบสอบถาม ประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า การบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลอินทปญญา วัดใหญ่อิน ทาราม เทศบาลเมืองชลบุรี โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านหลักนิติธรรมอยู่ในระดับปานกลาง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติ

1. ด้านหลักนิติธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาควรจะทำให้ความเป็นธรรม และความยุติธรรมกับบุคลากรในโรงเรียน โดย เน้นความเสมอภาค แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบตามสายงานอย่างชัดเจน เพื่อให้ครูได้ปฏิบัติงาน เพื่อให้ครูผู้สอนได้ ปฏิบัติงานได้อย่างมีความสุข และเกิดประสิทธิภาพ

2. ด้านหลักคุณธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีซันติ อุดม อุดมถัน และมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ ซึ่งครูสามารถ นำการประพฤติปฏิบัติตนของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นแนวทางในการทำงานบุคลากรในโรงเรียนก็จะอยู่ร่วมกันอย่างมี ความสุข

3. ด้านหลักความโปร่งใส ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาการเลื่อนขั้นเงินเดือนที่ชัดเจน และพิจารณาด้วยความไม่ลำเอียง เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจในการทำงาน ซึ่งจะทำให้ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. ด้านหลักการมีส่วนร่วม ผู้บริหารสถานศึกษาควรจะมีเปิดโอกาสและส่งเสริมให้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีส่วนร่วมใน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้นักเรียนได้เรียนรู้กับผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในด้านนั้นโดยตรง อาจทำให้นักเรียนเกิดแรง บันดาลใจในการดำเนินชีวิตในอนาคต

5. ด้านหลักความรับผิดชอบ ผู้บริหารสถานศึกษาควรยอมรับความเห็นที่แตกต่าง การตัดสินใจ และพร้อมรับ การตรวจสอบจากสาธารณะ และประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้ได้บังคับบัญชาซึ่งจะทำให้ครูผู้สอนนั้นประพฤติ ปฏิบัติตนตาม และเกิดความ เท่าเทียมกัน ซึ่งก็จะทำให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

6. ด้านหลักความคุ้มค่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดหาครูผู้สอนที่มีคุณวุฒิตรงตามสาขาวิชาที่เปิดสอน หากจัด ครูได้ตรงตาม วิชาแล้ว ครูก็จะปฏิบัติงานได้อย่างมีความสุข นอกจากนี้นักเรียนยังได้รับความรู้อย่างเต็มที่ หากได้เรียนกับ ครูผู้สอนประจำวิชานั้นโดยตรง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรจะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา
2. ควรจะศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา

บรรณานุกรม

- กมลพรรณ พึ่งด้วง. (2560). การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาบัณฑิต ภาควิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร.
- คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2553). การบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล Good Governance. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จุฑามาส นาคปฐม. (2559). การบริหารการศึกษตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลอินทปัญญา วัดใหญ่อินทาราม เทศบาลเมืองชลบุรี. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา.
- ซารีล่า ลาหมืด. (2559). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารตามทัศนะของครูโรงเรียนเอกชน สอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล. สารนิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- ดารินทร์ สงมะเรียง. (2559). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา.
- ทิพาวดี เมฆสุวรรณ. (2543). “ธรรมาภิบาลกับราชการไทย” เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่องความสำเร็จและบทเรียนในการสร้างธรรมาภิบาลในส่วนราชการ. นนทบุรี: สำนักงานข้าราชการพลเรือน.
- ทวีวัฒน์ อินทรประเสริฐ. (2559). การปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ธีระ รุญเจริญ. (2550). ความเป็นมืออาชีพในการบริหารจัดการศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- นิภาพรรณ ผิวอ่อน. (2559). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การส่วนตำบลกุดยี่ อำเภอกุดชุมหี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. การศึกษาอิสระรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.
- นิยม รัชตะวัฒน์วินัย. (2560). แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาล ในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ปรัชญา เวสารัชช์. (2554). หลักการจัดการศึกษา. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.

- ปารีชาติ เทพอาร์ักษ์. (2550). “สังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาลรากฐานสังคมอยู่เย็นเป็นสุข” วารสารเศรษฐกิจและสังคม. 44 (1). 48-55.
- พิชญ์ ยงดี. (2559). **ธรรมาภิบาลของโรงเรียนนรตนราษฎร์บำรุง**. การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. บริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2549). **โครงการขยายผลเพื่อนำตัวชี้วัดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ระดับองค์กรสู่การปฏิบัติ**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <http://www.KPI.ac.th>. 11 พฤศจิกายน 2563.
- สุทัศน์ สุทธิกุลสมบัติ. (2552). “**ธรรมาภิบาล (Good governance) คืออะไร**” จดหมายข่าว ฉบับที่ 1/2552 (มกราคม). กองประสานงานระบบการควบคุมภายในการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). **แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาดมกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2552). **คู่มือการจัดระดับการกำกับดูแลองค์การภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance Rating)**. กรุงเทพฯ: พรีเมียร์ โพร.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2542). **ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.
- สมาน รั้งสิโยกฤษณ์. (2543). **การบริหารราชการไทย อดีต ปัจจุบัน และอนาคต**. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ.
- สุรศักดิ์ ชะมารัมย์. (2554). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต แขนงวิชาบริหารรัฐกิจ สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อานันท์ ปันยารชุน. (2541, 26 มีนาคม). **ธรรมรัฐกับอนาคตของประเทศไทย**. มติชนรายวัน, 21.
- อริย์ชัย แก้วเกาะสะบ้า. (2548). **ธรรมาภิบาลกับหลักสิทธิเสรีภาพในรัฐธรรมนูญ**. กรุงเทพฯ: พิมพ์ลักษณ์.